

Легендата за Вида ¹⁾.

Висока и красива — между високи и красиви старопланински хълмове — се издига Вида, хубавият връх и устремно изхвърля остро теме към висини. Горда и величава се изгпя Вида прѣдъ дългата гориста „Разбойна“, прѣдъ гологлавата „Плешивица“, изправя се, жадна да гледа надлъжъ и наширъ, да гледа обширенъ, кичестъ хоризонтъ, да гледа поля и долини, да гледа, какъ цвѣтятъ лѣтѣ, какъ се бѣлѣятъ въ снѣжно облекло зимѣ. Долу, въ поднозитѣ ѝ, шуми бистра рѣка, ту тиха и спокойна, ту мжтнопоройна и гръмлива нѣкога. Така стои Вида — горда и красива — и примамва ту съ дивна красота, ту съ чудна легенда за нейна самоименица — Вида дѣвойка.

I.

Той, могщиятъ планински царь, живѣеше честитъ и спокоенъ животъ въ планинското си царство. Бѣше бѣлобрадъ — старецъ вече — ала бѣше още строенъ и снаженъ и мѣзаше по-сила и могщество на планината, която го бѣше отхранила и откърмила. Бѣли кждри се виеха надъ хубаво чело; умни очи — умни и голѣми — свѣтѣха подъ тъмни рѣсни вѣжди. Свѣтѣха чисто и съ доброта, ала въ тѣхъ прозираха и слѣди отъ скърби, отъ болки сърдечни. Той, добриятъ, могщиятъ планински царь, бѣ страдалъ дълбоко: отколѣ — нѣкога — изчезна, стопи се за малко врѣме царска

¹⁾ „Вида“ е високият конусообразен връхъ между Жеравна и Котелъ. Въ Жеравна го наричатъ повече „Градъ“. Високъ е 950 метра надъ морското ниво. Легендата за Вида дѣвойка има нѣколко варианта, — единъ отъ тѣхъ е разработениятъ. На върха на Вида има каменна пещера, римски строежъ. Споредъ Бр. Шорпилови, тукъ е билъ римски наблюдателенъ пунктъ. Подъ Вида минава старъ римски пѣтъ. Тукъ сж били исторически железни врата, *Πυλατίδερα*. — Сегашниятъ голѣмъ пѣтъ минава по леглото на рѣката — „Демиръ-капия“. На югоизтокъ тече студена изворна вода „Кореникъ“ („момина побѣда“); къмъ сѣверо западъ тече „Гръшки долъ“ („гръцки долъ“). Всичко говори за нѣкакво далечно събитие, което е дало поводъ да се създаде легендата за Вида. Легендата споменава и Раковски въ „Прѣдв. горскаго пѣтника“. Споменава я и Иречекъ въ своитѣ пѣтшествия.

Авторътъ.